

Interactie in de Geschiedeniswerkplaats: hoe leerkrachten in een professionaliseringsprogramma onderzoekende geschiedenislessen ontwerpen om leerlingen historisch te leren redeneren.

De Geschiedeniswerkplaats is een tweejarig professionaliseringsprogramma voor leerkrachten in groep 5 t/m 8 van het basisonderwijs. In deze werkplaats ontwerpen leerkrachten onderzoekende geschiedenislessen waarin leerlingen historisch leren redeneren en ontwikkelen zij vakspecifieke begeleidingsvaardigheden. Het doel van deze studie is om te analyseren welke factoren de professionele groei van leraren, in een professionaliseringstraject gericht op domeinspecifieke vaardigheden, stimuleren.

Historisch redeneren is in Nederland onderdeel van het geschiedeniscurriculum in het voortgezet onderwijs en niet op de basisschool. Onderzoekers benadrukken echter het belang van historische redeneeroefeningen in het leren van geschiedenis op alle niveaus (Levstik & Barton, 2015; Levstik & Thornton, 2018; Van Boxtel et al., 2021). Het gaat hierbij om denken over oorzaken en gevolgen, overeenkomsten en verschillen, continuïteit en verandering en om inzicht krijgen in multiperspectiviteit en standplaatsgebondenheid. Deze vaardigheden geven leerlingen richting om historische bronnen te leren lezen, analyseren en interpreteren en zo te leren om interpretaties van het verleden (en het heden) te evalueren en zelf te formuleren (Van Boxtel et al., 2021).

Empirische studies met historisch redeneren in groep 6 t/m 8 in de Verenigde Staten en Canada tonen dat leerlingen in de basisschoolleeftijd wel degelijk historische redeneervaardigheden kunnen ontwikkelen op een niveau passend bij hun leeftijd (Fillpot, 2012; Levstik & Barton, 2015; VanSledright & Frankes, 2000). Ook in de Nederlandse context is in een aantal empirische studies (Dobber et al., 2018; Huijgen et al., 2014) beschreven dat leerlingen in groep 5 t/m 8 historische redeneervaardigheden zoals denken in oorzaken en gevolgen en perspectiefneming kunnen ontwikkelen. Vanuit de praktijk van het basisonderwijs is er een toenemende vraag om geschiedenisonderwijs op een onderzoekende wijze vorm te geven en met historische vaardigheden bij te dragen aan de ontwikkeling van de 21^e-eeuwse vaardigheden. Historisch redeneren kan hier een nuttige invulling zijn, bijvoorbeeld in combinatie met de in kerndoel 51 beschreven eis dat leerlingen 'gebruik leren maken van eenvoudige historische bronnen'.

Leraren spelen een cruciale rol in de ontwikkeling van historische redeneervaardigheden bij leerlingen (Van Boxtel et al., 2021). De voorbereiding van basisschoolleraars op het vormgeven en begeleiden van historisch redeneren in onderzoekende geschiedenislessen is nog onvoldoende onderzocht. Daartoe hebben de onderzoekers een tweejarig professionaliseringstraject ontwikkeld, op basis van de criteria voor effectieve professionaliseringsprogramma's (Prengers et al., 2017; Van Veen et al., 2012) en het *Interconnected model of teacher professional growth* (Clarke & Hollingsworth, 2002). Tijdens het professionaliseringstraject worden leerkrachten van groep 5 t/m 8 ondersteund in het ontwikkelen, uitvoeren en begeleiden van onderzoekende geschiedenislessen waarin leerlingen historisch leren redeneren. Clarke en Hollingsworth (2002) beschrijven professionele groei van leraren als verandering in drie onderling verbonden domeinen: het persoonlijke domein, het praktijkdomein en het domein van gevolgen. In deze poster delen we een eerste analyse van docentontwikkeling in de Geschiedeniswerkplaats die blijkt uit interacties tussen deelnemers gedurende de bijeenkomsten. We focussen daarbij op de vraag: In hoeverre resulteert het eerste jaar van een tweejarig professionaliseringsprogramma voor basisschoolleraars gericht op historisch redeneren d.m.v. onderzoekend leren in veranderingen in het persoonlijk domein van deelnemers, zoals zich dit uit in interacties van deelnemers tijdens de bijeenkomsten?

Twaalf leerkrachten van groep 5 t/m 8 participeren in de Geschiedeniswerkplaats (2 werkplaatsen met elk 6 leerkrachten). Het eerste jaar is afgerond. Interactie tussen de deelnemers gedurende de bijeenkomsten wordt gecodeerd met een codeerschema (grounded en op basis van

literatuuronderzoek). Het codeerschema is gevalideerd door parallel coderen en het aanpassen van het codeerschema en codeerproces tot een voldoende hoge interbeoordelaarsbetrouwbaarheid werd bereikt (Cohen's kappa 0,68 en 0,72 bij parallel coderen van bijeenkomst 4 en 5).

De gecodeerde interacties in de bijeenkomsten van de Geschiedeniswerkplaats worden thematisch geanalyseerd op drie hoofdthema's: Hoe deelnemers leren in de Geschiedeniswerkplaats, hoe deelnemers onderwijs ontwerpen in de Geschiedeniswerkplaats en wat er toe bijdraagt dat deelnemers gaan experimenteren in hun eigen klas.

De eerste analyse toont beginnende verandering in het persoonlijke domein voor alle deelnemers. Er is sprake van een toenemend gebruik van vakterminologie, van een bereidheid om historische bronnen te zoeken en te gebruiken en een toenemende motivatie om lesactiviteiten en tools te ontwerpen.

Het theoretische belang van deze studie ligt in de ontwikkeling van kennis over professionele ontwikkeling van leerkrachten in domeinspecifieke vaardigheden en het ontwerpen van effectieve professionaliseringsprogramma's. In 2021-2022 worden de effecten door middel van observaties ook in de praktijk gemeten.

Clarke, D., & Hollingsworth, H. (2002). Elaborating a model of teacher professional growth. *Teaching and teacher education* 18, 947-967.

Dobber, M., Minnema, W., De Koning, L., & Van Oers, B. (2018). Onderzoeksrapportage Ontwikkeling van het historisch redeneren bij kinderen. NRO projectnummer 405-16-513.

Fillpot, E. (2012). Historical thinking in the Third Grade. *The social studies*, 103, 206-217.

Huijgen, T., Van Boxtel, C., Van de Grift, W. et al. (2014). Testing elementary and secondary school students' ability to perform historical perspective taking: the constructing of valid and reliable measure instruments. *European Journal of Psychology of Education*, 29, 653-672.

Levstik, L., & Barton, K. (2015). *Doing history. Investigating with children in elementary and middle school*. New York: Routledge.

Levstik, L., & Thornton, S. (2018). Reconceptualizing history for early childhood through early adolescence. In: S. Metzger & L. McArthur Harris (eds.) (2018). *The Wiley International Handbook on History Teaching and Learning*. Malden: Wiley Blackwell, 409-432.

Prengers, R., Poortman, C., & Handelzaltz, A. (2017). Factors influencing teacher's professional development in networked professional learning communities. *Teaching and teacher education* 68, 77-90.

Van Boxtel, C., Voet, M., & Stoel, G.L. (2021). Inquiry learning in history. In C.A. Chinn & R. Golan Duncan (Eds.). *International Handbook of Inquiry and Learning* (pp. 296-310). New York, Routledge.

VanSledright, B., & Franks, L. (2000). Concept- and Strategic-knowledge development in historical study: a comparative exploration in two fourth-grade classrooms. *Cognition and instruction*, 18(2), 239-283.

Van Veen, K., Zwart, R., & Meirink, J. (2012). What makes teacher professional development effective? A literature review. In M. Kooy, & K. van Veen (Eds.), *Teacher learning that matters: International perspectives* (pp. 3-21). Routledge.

Voet, M., & De Wever, B. (2016). History teachers' conceptions of inquiry-based learning, beliefs about the nature of history, and their relation to the classroom context. *Teaching and Teacher Education*, 55(1); 57-67.

Samenvatting

De Geschiedeniswerkplaats in een tweejarig professionaliseringsprogramma voor leerkrachten in groep 5 t/m 8 waarin zij onderzoekende geschiedenislessen ontwikkelen waarin leerlingen historisch

redeneren. Doel van deze studie is te analyseren welke factoren professionele groei van leraren stimuleren, in een professionaliseringstraject gericht op domeinspecifieke vaardigheden.

Het eerste professionaliseringsjaar (deelnemers N=12) is afgerond. Interactie tussen de deelnemers wordt gecodeerd met behulp van een gevalideerd codeerschema (gebaseerd op literatuur en grounded, Cohen's kappa 0,72). Gecodeerde interacties worden thematisch geanalyseerd op de domeinen van professionele groei van Clarke & Hollingsworth (2002). Eerste analyse toont voor alle deelnemers verandering in het persoonlijke domein. Er is sprake van toenemend gebruik van vakterminologie, van bereidheid om historische bronnen te gebruiken en van toenemende motivatie om lesmateriaal te ontwikkelen.